

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Katedra: Katedra aplikovaných rostlinných biotechnologií

Obor: Trvale udržitelné systémy hospodaření v krajině

**Struktura nabídky a cenové relace cereálních
biopotravin ve vybraném regionu ČR**

vedoucí práce:

Ing. Petr Konvalina, Ph.D.

autor práce:

Martina Jiříková

2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina JIŘÍKOVÁ**
Osobní číslo: **Z09281**
Studijní program: **B4131 Zemědělství**
Studijní obor: **Trvale udržitelné systémy hospodaření v krajině**
Název tématu: **Struktura nabídky a cenové relace cereálních bioproduktů/biopotravin ve vybraném regionu ČR**
Zadávací katedra: **Katedra rostlinné výroby a agroekologie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce: Vyhodnocení struktury nabídky cereálních bioproduktů/biopotravin a zhodnocení cenových rozdílů mezi nimi a konvenčními produkty ve vybraném regionu ČR.

Úvod - úvod do problematiky

Literární přehled: Ekologické zemědělství, legislativa, definice pojmů bioprodukt - biopotravina, kontrola a certifikace, trh s biopotravinami ve světě a v ČR

Metodický postup: Studium doporučené literatury a zpracování rešerše, výběr sledovaných cereálních bioproduktů a biopotravin, volba konkrétního hodnoceného regionu, průzkum trhu ve vybraných segmentech prodejní sítě (distributor-supermarket - specializovaný obchod).

Výsledková část: Vyhodnocení nabídky a srovnání cen cereálních bioproduktů/biopotravin v relaci ke srovnatelným konvenčním produktům, vyhodnocení nabídky regionálních biopotravin (zpracovaných - vyrobených ve sledovaném regionu, v ČR, importovaných z okolních zemí).

Diskuze: Srovnání struktury nabídky a cen s údaji dostupnými v literatuře

Závěr: Shrnutí výsledků

Seznam citované literatury.

Rozsah grafických prací: 5 stran
Rozsah pracovní zprávy: 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Šarapatka, B., Urban, J. a kol. (2006): Ekologické zemědělství v praxi, PRO-BIO, 502 s.

Moudrý, J., Moudrý, J. jr., Konvalina, P., Kopta, D., Šrámek, J. (2008): Ekonomická efektivnost rostlinné bioprodukce. JU ZF v Č. Budějovicích, 44 s.

Moudrý, J. jr., Moudrý, J., Cudlínová, E., Hartl., W., Kromp, B., Konvalina, P., Šrámek, J., Kolářová, P., Fuka., D., Kostková, K. (2008): Ekologické zemědělství v ČR a Rakousku, hlavní problémy a přenos zkušeností. JU ZF, České Budějovice, 33 p.

Moudrý, J., Konvalina, P., Moudrý, J. jr., Kalinová, J.: Ekologické zemědělství. JU ZF v Č. Budějovicích, 2007

Václavík, T. Ročenka Český trh s biopotravinami 2009. Green marketing, Moravské Knínice

<http://www.greenmarketing.cz>

Nařízení Rady (ES) č. 834/2007

Nařízení Komise (ES) č. 889/2008

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Petr Konvalina, Ph.D.**
Katedra rostlinné výroby a agroekologie

Datum zadání bakalářské práce: **18. února 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2012**

prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc.

děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚLÉSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentská 13
370 05 České Budějovice

prof. Ing. Vladislav Čurn, Ph.D.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 18. února 2011

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci na téma „Struktura nabídky a cenové relace cereálních biopotravin ve vybraném regionu ČR“ vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou JU) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Podmoklích, 7. dubna 2012

.....
Martina Jiříková

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Petru Konvalinovi, Ph. D., za vedení práce a čas, který mi věnoval.

SOUHRN

Cílem bakalářské práce bylo vyhodnotit strukturu nabídky cereálních biopotravin ve městě Sušice (okres Klatovy). Srovnána byla nabídka cereálních biopotravin v různých typech obchodů (supermarket: Billa, Albert, Penny, Lidl, Coop a Tesco; specializovaný bioobchod: Meduňka). Zhodnoceny byly cenové rozdíly mezi vybranými ekologickými a adekvátními konvenčními cereálními biopotravinami. Průzkum probíhal během šesti měsíců od listopadu 2011 do března 2012. Celkově bylo zjištěno 82 cereálních biopotravin. Nejvíce jich bylo dostupných v bioobchodě Meduňka (37). Cenové rozdíly cereálních biopotravin a konvenčních potravin byly značné. Například u müsli tyčinek a rýžových chlebičků bylo průzkumem zjištěno, že ceny biopotravin jsou vyšší o 50 až 100 %. Pokud bychom si ve všech prodejnách v Sušici zakoupili od každého biovýrobku, který má i adekvátní konvenční výrobek jeden kus, zaplatili bychom za celý nákup 1 152 Kč. Za srovnatelné konvenční výrobky bychom zaplatili 760 Kč. „Bionákup“ by náš rozpočet zatížil o 76 % více, než konvenční nákup.

Z výsledků také bylo zřejmé, že na celostátní úrovni deklarovaná nabídka biopotravin nebyla v Sušici dostupná.

Klíčová slova: ekologické zemědělství, biopotraviny, cereálie, nabídka biopotravin, cenové relace biopotravin

SUMMARY

The aim of this bachelor thesis was to evaluate the structure of the supply of organic cereals in the town Sušice. Comparison of the supply of organic cereals was made in different types of supermarkets (Billa, Albert, Penny, Lidl, Tesco and Coop) and in one specialized shop (Meduňka). The differences between the prices of organic and conventional cereal food were evaluated. The survey was conducted during six months, from November 2011 to March 2012. In total, 82 organic cereals were found, most of them were available in Meduňka specialized shop (37). The differences between the prices of organic and conventional cereal foods were significant. For example, in the prices of muesli bars and rice sandwiches, a survey has found that organic prices were 50 to 100 % higher. If someone bought one piece of all the organic cereal food in Sušice, he would pay 1152 CZK. The purchase consisting of one piece of adequate conventional product would cost 760 CZK. It means, that to buy organic products would be more expensive (76 %).

It was also concluded, that the supply of organic food in Sušice was lower than the Czech Republic's supply.

Key words: organic farming, organic food, cereals, the supply of organic food, the prices of organic food

OBSAH

1.	ÚVOD	9
2.	LITERÁRNÍ PŘEHLED	10
2.1.	Ekologické zemědělství	10
2.2.	Ekologické zemědělství v České republice	12
2.3.	Ekologické zemědělství v sousedních státech.....	15
2.3.1.	Rakousko	15
2.3.2.	Slovensko	15
2.3.3.	Německo.....	15
2.3.4.	Polsko	16
2.4.	Legislativa	17
2.5.	Biopotraviny a bioprodukty	19
2.5.1.	Označování bioproduktů a biopotravin	19
2.5.2.	Trh s biopotravinami	21
2.5.3.	Výroba biopotravin a zpracování bioproduktů.....	22
2.5.4.	Kvalita bioproduktů a biopotravin.....	23
2.6.	Ceny bioprodukce a konveční produkce	25
2.7.	Cereálie (obiloviny)	28
3.	CÍL PRÁCE	30
4.	METODIKA	31
5.	VÝSLEDKY A DISKUSE	32
5.1.	Bio výrobci v Sušici	32
5.2.	Farmářské trhy	34
5.3.	Prodejní řetězce a specializované prodejny	35
5.3.1.	Albert.....	35
5.3.2.	Tesco	37
5.3.3.	Billa	39
5.3.4.	Penny	41
5.3.5.	Lidl	42
5.3.6.	Coop	42
5.3.7.	Bioobchod Meduňka	44
5.4.	Shrnutí.....	47
6.	ZÁVĚR	49
7.	LITERATURA	50

1. ÚVOD

Zemědělství je jednou z nejstarších lidských činností. Hlavní funkcí zemědělství je zajišťování potravin, krmiv a dalších rostlinných a živočišných produktů. V závislosti na uplatňovaných postupech a zohledňování environmentálně citlivého přístupu k péči o půdu a krajinu rozdělujeme systémy hospodaření na konvenční a ekologické. V systému ekologického zemědělství se hospodaří více v souladu s přírodou. Je podporováno šetrné zacházení s životním prostředím, biodiverzita, kvalitní péče o půdu, upřednostňování obnovitelných zdrojů a recyklace surovin. V chovu hospodářských zvířat je kladen důraz na jejich pohodu. Tento zemědělský systém umožňuje produkovat vysoce kvalitní potraviny.

V celé České republice, včetně malého města Sušice, došlo během posledních let k nárůstu v nabídce biopotravin. Nejideálněji se mi jeví prodej přímo ze dvora. Odpadají tím náklady s balením a cenovým nárůstem díky pohybu produktů přes mnoho zpracovatelů a distributorů. V regionu Sušice hospodaří jen několik ekozemědělců, žádný z nich nevyrábí biopotraviny. I sortiment prodávaných biopotravin v obchodech je nedostačující.

Nejčastějším důvodem, proč lidé nerealizují nákup biopotravin, je jejich cena. V Sušici, kde není velké pracovní ohodnocení a rodiny mají často napjaté měsíční rozpočty, jsou tyto důsledky patrné a nabídka je díky malému zájmu v obchodech omezená. Lidé odmítají myšlenku dotovaného hospodaření, nechápou že vyšší cenou přispívají na lepší život hospodářských zvířat a na lepší zacházení s krajinou a životním prostředím.

Přesto by bylo zajímavé zjistit, jaká je skutečná nabídka biopotravin v mém regionu. Pro velký rozsah prodávaných produktů jsem se zaměřila pouze na cereální biopotraviny. Cílem práce tedy bylo vyhodnotit strukturu nabídky cereálních biopotravin a zhodnocení cenových rozdílů mezi nimi a konvenčními produkty ve vybraném regionu ČR, konkrétně v Sušici.

2. LITERÁRNÍ PŘEHLED

2.1. Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství je zvláštní druh zemědělského hospodaření, které dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazů používání látek a postupů, které zatěžují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce, a který, pokud dochází k chovu hospodářských zvířat, dbá jejich etologických a fyziologických potřeb v souladu s požadavky zvláštních právních předpisů (Moudrý a kol., 2007a).

Lacko-Bartošová (2005) píše, že vznik ekologického zemědělství se datuje do období po první světové válce. Převážně v německy hovořících státech se v této době lidé snaží o návrat k přírodnímu způsobu života. Šarapatka a Urban (2006) uvádí, že vytvoření metod ekologického zemědělství bylo motivováno zejména negativy tehdejšího zprůmyslněného zemědělství, které začalo poškozovat přírodu, špatně zacházelo s chovanými zvířaty, snižovalo kvalitu potravin, ohrožovalo sociální jistoty rolníků a zdraví populace.

Ekologické zemědělství hospodaří ve větším souladu s přírodou. Ekologický zemědělec se necítí být pánem přírody, ale její součástí, za ochranu přírody cítí morální zodpovědnost (Moudrý, 1997).

Moudrý a kol. (2007a) definují tyto hlavní cíle ekologického zemědělství:

- Trvalé udržení a zlepšení půdní úrodnosti.
- Ochrana genofondu a udržení biodiverzity.
- Zachování krajinných prvků a jejich harmonizace.
- Hospodaření s vodou, udržení vody v krajině, ochrana vod před znečištěním.
- Efektivní využívání energie, orientace na obnovitelné zdroje.
- Snaha o maximální recirkulaci živin a zábrana vnosu cizorodých látek do agroekosystému.
- Produkce kvalitních potravin a surovin.
- Optimalizace životních podmínek pro všechny organismy včetně člověka.

Šarapatka a Urban (2006) definují obdobné cíle, navíc přidávají tyto úkoly ekologického zemědělství:

- vytvářet pracovní příležitosti a tím udržet osídlení venkova a tradiční ráz zemědělské kulturní krajiny
- umožnit zemědělcům a jejich rodinám ekonomický a sociální rozvoj a uspokojení z práce

Přechod na ekologický způsob hospodaření má agroekologické, environmentální, ale i zdravotní aspekty (Šarapatka a Urban, 2006). Období, v průběhu kterého se uskutečňuje přeměna zemědělského hospodaření na ekologické zemědělství, se nazývá přechodné období. Účelem přechodného období je odstranit vliv negativních dopadů předchozí zemědělské činnosti na zemědělskou půdu, krajinu a životní prostředí a zavést metody hospodaření respektující zákon o ekologickém zemědělství (Moudrý a kol., 2007e).

Existuje celá řada směrů šetrného, přírodě blízkého zemědělství (organicko-biologické, biodynamické, ekologické, alternativní, setrvalé). Svým obsahem i praktikami se poněkud liší, ale všechny respektují uvedené obecné zásady (Moudrý, 1997).

Ekologický zemědělec hospodaří na ekofarmě. **Ekofarma** je uzavřená hospodářská jednotka zahrnující pozemky, hospodářské budovy, provozní zařízení a případně i hospodářská zvířata, sloužící ekologickému zemědělství. Podnikatelský subjekt, který hodlá v souladu se zákonem o ekologickém zemědělství podnikat na ekofarmě, je povinen se registrovat u Ministerstva zemědělství. Registraci je možno provést pro pěstování rostlin nebo pro pěstování rostlin i chov zvířat (Moudrý a kol., 2007a).

2.2. Ekologické zemědělství v České republice

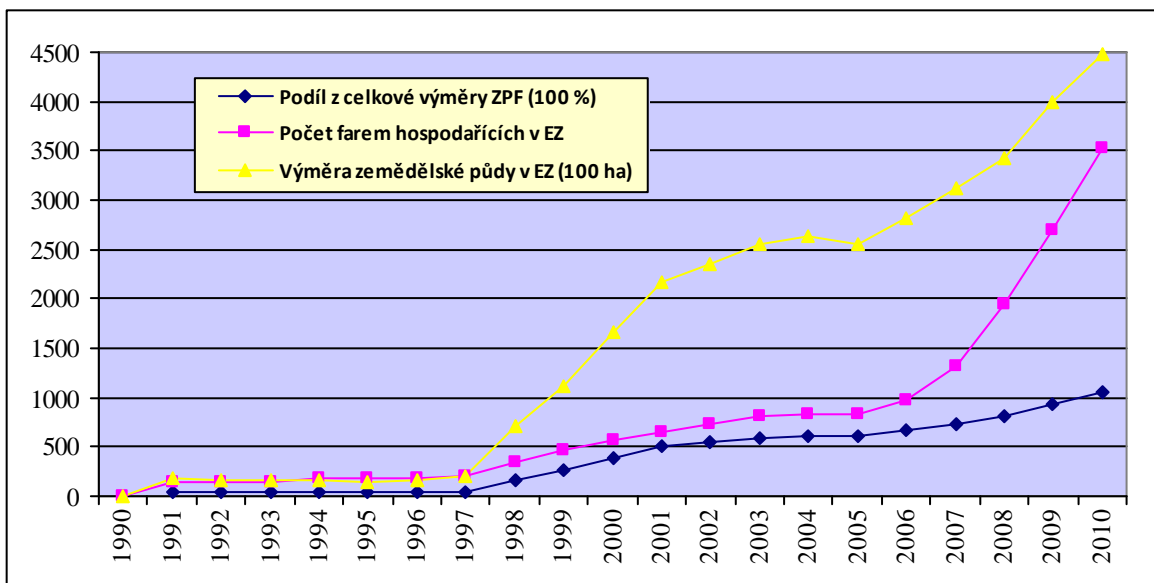
Počátky ekologického zemědělství v České republice lze dle Moudrého a Prugara (2001) zaznamenat ve 2. polovině 80. let. V té době se k obyvatelstvu dostávají první zmínky o tomto trendu ve světě. Dle Šarapatky a Urbana (2006) byly ještě před rokem 1989 položeny praktické základy celého systému kontrolovaného ekologického zemědělství a ve třech podnicích bylo vyhlášeno přechodné období.

Systematicky, se státní podporou, bylo ekologické zemědělství rozvíjeno od počátku 90. let. V letech 1993-97 se rozsah ekologického zemědělství nezvyšoval vlivem odbourání přímých podpor, ale docházelo ke kvalitativním změnám jako zlepšení kontrolních mechanismů, zapojení do mezinárodní kontroly, příprava akreditace u Světové federace hnutí ekologických zemědělců (IFOAM) a Evropské unie (Moudrý a Prugar, 2001).

Největší rozvoj nastal po roce 1998, kdy byla obnovena státní finanční podpora. Dotace do českého ekologického zemědělství průběžně rostly ze 48 mil. Kč v roce 1998 až na cca 292 mil. Kč v roce 2004. V návaznosti na to rostl i počet ekologicky hospodařících subjektů a zvyšoval se i podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové výměře zemědělského půdního fondu (Moudrý a kol., 2007a). V tomto období vzniklo i pět svazů ekologických zemědělců PRO-BIO Šumperk, BIOWA Chrudim, NATURVITA Třebíč, LIBERA Praha a ALTERVIN Velké Bílovice (Šarapatka a Urban, 2006).

Podle Hrabalové (2011) celková výměra ekologicky obhospodařovaných ploch k 31. 12. 2010 vzrostla na téměř 450 tis. ha (obr. č. 1), což představuje 10,59 % celkové zemědělské půdy ČR. Výměra ploch v přechodném období dosáhla podílu 27 %. Třetím rokem pokračoval také významný nárůst počtu ekologicky hospodařících farem. Do ekologického zemědělství vstupují nově farmy s nižší výměrou a také stávající farmy se dělí na menší celky. Přesto stále platí, že průměrná výměra ekofarmy je větší než farmy konvenční (okolo 80 ha) a výrazně převyšuje EU-27 průměr (40 ha).

Obr. č. 1. Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v EZ a podílu na celkovém ZPF (1990-2010). Zdroj: Hrabalová (2011). Údaje jsou vždy k 31. 12. daného roku.

Ministerstvo zemědělství uvádí, že počet ekologických zemědělců k 25. 8. 2011 přesáhl hranici 4000. Celková výměra zemědělské půdy v ekologickém zemědělství se blíží 500 000 ha, což představuje 11,40 % z celkové výměry zemědělské půdy. Stabilně se zvyšuje výměra orné půdy, která dosáhla 61 645 ha (tab. č. 1; tab. č. 2). V roce 2010 se začal prosazovat trend farmářských trhů a nákup přímo od farmářů. To dokládá také jejich raketový nástup a rozvoj bedýnkových družstev, distribuujících sezónní zeleninu a ovoce a další výrobky z faremní produkce (Fuksa, cit. 2012, <http://eagri.cz/>).

Tab. č. 1. Trend ve vývoji užití půdy v ekologickém zemědělství v letech 1999 až 2010. Upraveno dle Hrabalová (2011).

Užití půdy	Orná půda (ha)	Trvalé travní porosty (ha)	Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice) (ha)	Ostatní plochy (ha)	Celková plocha (ha)
1999	13776	96044	359	576	110755
2000	15295	149705	462	237	165699
2001	19164	195633	963	2354	218114
2002	19536	211924	898	2778	235136
2003	19637	231683	928	2747	254995
2004	19694	235379	1170	7056	263299
2005	20766	209956	820	23440	254982
2006	23479	232190	1196	24671	281536
2007	29505	257899	1870	23616	312890
2008	35178	281596	3105	21753	341632
2009	44906	329232	4331	19937	398406
2010	54717	369057	5939	18054	447767

Tab. č. 2. Počet farem hospodařících v EZ a výměra zemědělské půdy v ekologickém zemědělství v letech 1999 až 2010. Zdroj: Hrabalová (2011).

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Výměra zemědělské půdy v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna výměry zemědělské půdy v EZ (%)
1990	3	480	-	-	-
1991	132	17 507	0,41	-	-
1992	135	15 371	0,36	2,3	-12,2
1993	141	15 667	0,37	4,4	1,9
1994	187	15 818	0,37	32,6	1,0
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
1996	182	17 022	0,40	0,6	13,6
1997	211	20 239	0,47	15,9	18,9
1998	348	71 621	1,67	64,9	253,9
1999	473	110 756	2,58	35,9	54,6
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2001	654	217 869	5,09	16,2	31,5
2002	721	235 136	5,50	10,2	7,9
2003	810	254 995	5,97	12,3	8,4
2004	836	263 299	6,16	3,2	3,3
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2006	963	281 535	6,61	16,2	10,4
2007	1 318	312 890	7,35	36,9	11,1
2008	1 946	341 632	8,04	47,6	9,2
2009	2 689	398 407	9,38	38,2	16,6
2010	3 517	448 202	10,59	30,8	12,5

2.3. Ekologické zemědělství v sousedních státech

2.3.1. Rakousko

První ekofarma vznikla v Rakousku již ve 20. letech 20. století. Opravdový rozvoj ale začíná až v 90. letech 20. století, kdy byly zavedeny národní dotace. V roce 2009 představovala plocha ekologického zemědělství více než 18,5 % celkové zemědělské půdy. Podobně jako v České republice i zde převládají trvalé travní porosty. Trh s biopotravinami a bioprodukty představoval v roce 2009 6 % z celkového trhu s potravinami. Největší zájem mají zákazníci o vejce, brambory, mléko, jogurty a ovoce a zeleninu. Polovina ekologické produkce prodaná v Rakousku pochází z dovozu (Itálie, Německo, Španělsko), většinou se však jedná o produkty, které v Rakousku nemohou být vyrobeny (Kilcher a kol., 2011).

2.3.2. Slovensko

Po vstupu Slovenska do Evropské unie v roce 2004 zažilo ekologické zemědělství razantní vzrůst. V roce 2010 bylo 9 % zemědělské plochy obhospodařováno ekologicky. Trvale travní porosty pokrývají dvě třetiny celkové ekologické plochy. Zbytek tvoří orná půda. Mnoho na Slovensku vyprodukovaných biopotravin je určeno pro export: například mléko do České republiky, zmrzlina do Německa, ovoce a zelenina do Rakouska, skot do Itálie. Slováci ročně utratí za biopotraviny přibližně 4 miliony EUR. Podíl biopotravin na celkovém trhu s potravinami činí jen asi 0,1 %. Největší zájem o biopotraviny je především v hlavním městě Bratislava a na finančně silném západním Slovensku (Sachse, 2012).

2.3.3. Německo

Kilcher a kol. (2011) píše, že také v Německu začíná historie ekologického zemědělství ve 20. letech 20. století. V roce 2009 bylo ekologicky obděláváno 5,6 % zemědělské půdy. Podíl trvalých travních porostů a orné půdy je zde ale vyrovnaný. Trh s výrobky ekologického zemědělství je v Německu nejrozsáhlejší v Evropě. Rozšířený je prodej ze dvora a další distribuční kanály odlišné od supermarketů (43 % trhu). Asi 40 % biovýrobků je dováženo, především se jedná o ovoce a zeleninu.

2.3.4. Polsko

V Polsku se ekologické zemědělství rozvíjí stejně jako v České republice až v 80. letech 20. století. Nárůst lze zaznamenat v roce 2004, kdy Polsko vstoupilo do Evropské unie a dosáhlo na podporu z agroenvironmentálních programů. Podíl ekologického zemědělství na celkovém činí v roce 2009 pouze 2,28 %. Z tohoto objemu představují trvalé travní porosty 45 % a orná půda 37 %. Trh s biopotravinami je v Polsku velice malý, dosahuje 0,14 % z celkového trhu s potravinami (Kilcher a kol., 2011).

2.4. Legislativa

Podle Hrabalové (2011) jsou pravidla ekologického zemědělství a výroby biopotravin upravena národní i evropskou legislativou. V rámci EU platí od 1. 1. 2009 nové Nařízení Rady (ES) 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a prováděcí Nařízení Komise (ES) 889/2008 (nahrazující Nařízení Rady (EHS) 2092/91 o ekologickém zemědělství). Důležité je zmínit i Nařízení Komise (ES) 1254/2008, kterým se stanoví zejména pravidla pro používání kvasinek a produktů z kvasnic v EZ a dále Nařízení Komise (ES) 1235/2008, ve znění jeho novel, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro dovoz biopotravin ze třetích zemí.

Od 1. 1. 2001 nabyl účinnosti Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství. Tento zákon stanoví podmínky hospodaření v ekologickém zemědělství a podmínky pro výrobu biopotravin, upravuje systém osvědčování původu bioproduktů a biopotravin a jejich označování. Stanovuje systém pro výkon kontroly a dozoru nad dodržováním tohoto zákona. Zákon provádí vyhláška Ministerstva zemědělství č. 53/2001 Sb. (Šarapatka a Urban, 2006). V současné době byl zákon novelizován.

Podle Moudrého a kol. (2007b) vykonává dozor nad dodržováním Zákona o ekologickém zemědělství Ministerstvo zemědělství. K tomuto účelu uzavírá smlouvu s právnickou osobou, kterou pověřuje prováděním kontroly a dalších úkonů. Jsou také oprávněny k vydávání osvědčení o původu bioproduktů nebo osvědčení o biopotravině.

Šarapatka a Urban (2006) uvádí, že v České republice v současné době působí tři kontrolní organizace. Jedná se o KEZ o. p. s. se sídlem v Chrudimi; ABCERT AG se sídlem v Jihlavě a Biokont CZ, s. r. o. se sídlem v Brně.

Všechny kontrolní organizace musí být akreditovány podle EN ČSN 45011 (certifikační orgán) a EN ČSN 17020 (inspekční orgán) (Moudrý a kol., 2007b).

Anonymus (2012b) uvádí, že většina podnikatelů má uzavřenu smlouvu o kontrole a certifikaci pouze s jednou kontrolní organizací, ale není vyloučeno, že některé subjekty mají uzavřenou smlouvu s více kontrolními organizacemi současně (s každou kontrolní organizací pro jiný typ registrace).

Aktuální počet ekologicky hospodařících subjektů ke dni 14. 2. 2012 je uveden v tabulce č. 3.

Tab. č. 3. Počty ekologických subjektů podle kontrolní organizace k 14. 2. 2012, upraveno dle Anonymus (2012b). Poznámka: V kolonce „Bez KO“ jsou zahrnuty subjekty, jejichž smlouva o kontrole a certifikaci pozbyla platnosti a které budou v krátké době uzavírat smlouvu s jinou kontrolní organizací nebo požádají o zrušení registrace. EZ – ekologické zemědělství, PO – přechodné období.

Kontrolní organizace	Počet subjektů	Výměra půdy v EZ (ha)	Výměra půdy v PO (ha)
KEZ o.p.s.	1934	266959,48	42247,59
Biokont CZ, s.r.o.	1768	69402,49	39860,34
ABCERT AG	710	33799,26	9479
Bez KO	93	561,91	159,99
Celkem	4505	370723,14	91747,76

S ohledem na nové právní předpisy (Nařízení Rady (ES) 834/2007) a stoupající počet ekologických podniků došlo v rámci kontrolního systému k rozdělení kompetencí. Od 1. 1. 2010 dohlíží na dodržování právních předpisů vedle soukromých kontrolních organizací také Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, který zajišťuje nově povinnou úřední kontrolu (Hrabalová, 2011).

2.5. Biopotraviny a bioprodukty

Podle Hajšlové a Schulzové (2006) jsou v České republice produkty vyrobené za podmínek uvedených v Zákoně č. 30/2006 Sb. označovány jako tzv. bioprodukty a biopotraviny.

Moudrý a kol. (2007a) uvádí, že dle definice je **bioprodukt** surovina rostlinného nebo živočišného původu získaná v ekologickém zemědělství a určená zejména k výrobě biopotravin, na níž bylo vydáno osvědčení o původu bioproduktu. **Biopotravina** je potravina vyrobená z bioproduktů, povolených přídatných a pomocných látek a také vyhláškou povoleného podílu surovin nepocházejících z ekologického zemědělství a to za podmínek stanovených vyhláškou. Také na biopotravinu musí být vydáno osvědčení o původu.

V posledních letech se začíná objem prodaných bioproduktů a biopotravin významně zvyšovat. K tomu bezesporu přispělo i zavedení prodeje v řetězci supermarketů a hypermarketů a zahájení prodeje po internetu. Tato skutečnost přispěla k snadnější dostupnosti produktů ekologického zemědělství pro širokou veřejnost. V kvalitě „bio“ se prodávají především výrobky cereální, včetně mouky, bylinné čaje, víno, sojové výrobky, z živočišných výrobků je kromě bio-hovězího masa možno zakoupit především mléko a mléčné výrobky. V nabídce bioproduktů z ekofaremu zatím chybí ve větší míře produkce olejnin (kromě máku), drůbežího masa a vajec. Nedostatečná je i nabídka čerstvého ovoce a zeleniny (Hajšlová a Schulzová, 2006).

2.5.1. Označování bioproduktů a biopotravin

Bioprodukt, který slouží jako surovina k výrobě biopotravin, se označí jako ekologický tak, že se k jeho názvu vždy uvede slovo "bio" a identifikační kód kontrolního orgánu (CZ-KEZ-01, CZ-ABCERT-02, CZ-BIOKONT-03) nevylučuje-li to povaha bioproduktu, i grafický znak (obr. č. 2), který je definován vyhláškou č. 16/2006 Sb. Takto je možné označit pouze rostlinný a živočišný bioprodukt, biopotravinu, krmivo a rozmnožovací materiál, na který kontrolní orgán vydal osvědčení o původu (Moudrý a kol., 2007b).

Obr. č. 2. Národní značení. Zdroj: <http://eagri.cz/>, cit. 28. 12. 2011.

Biopotravinu, při jejíž výrobě bylo použito více než 95 % hmotnosti nebo objemu bioproduktů, přídatných látek a na kterou kontrolní orgán vydal osvědčení o biopotravině, označí výrobce biopotravin slovem "bio" nevyklučuje-li to název biopotraviny a také grafickým znakem a identifikačním kódem kontrolního orgánu (Moudrý a kol., 2007a).

Zákon č. 242/2000 Sb. uvádí, že biopotravina se označí v souladu s předpisy Evropských společenství, včetně kódu pověřené osoby, se kterou osoba podnikající v ekologickém zemědělství uzavřela smlouvu o kontrole a osvědčování a která provedla poslední kontrolu. Biopotravina se na obale označí také grafickým znakem.

Pokud při výrobě biopotraviny bylo použito méně než 95 % avšak alespoň 70 % hmotnosti nebo objemu bioproduktů, přídatných látek a pomocných látek, označí se biopotravina také údaji o procentním obsahu složek zemědělského původu pocházejících z ekologického zemědělství nebo z přechodného období. Tyto údaje nesmí být provedeny v barvě, velikosti a typu písma výraznější než označení podle zvláštních právních předpisů (Moudrý a kol., 2007b).

Osvědčení o původu bioproduktů a biopotravin vydává kontrolní orgán. Osvědčení se vydává na 1 rok (max. 15 měsíců) a to do 30 dnů po provedené kontrole. Kontrolu obvykle provádí jedenkrát ročně ve vegetačním období pracovník kontrolního orgánu. Kopii osvědčení o původu bioproduktu a osvědčení o biopotravině je ekologický podnikatel povinen předat při uvedení do oběhu osobě, která je do oběhu uvádí. V celém řetězci, od prvovýrobce až ke spotřebiteli, je stále adresně kontrolovatelné množství i původ bioprodukce (Moudrý a kol., 2007c).

Grafický znak loga společenství označující ekologickou produkci je definován v Nařízení Rady 834/2008, o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení Nařízení (EHS) č. 2092/91. Grafickou podobu loga, podmínky pro jeho užívání, tvar číselného kódu kontrolního subjektu stanovuje Nařízení Komise č. 271/2010, kterým se mění Nařízení (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví

prováděcí pravidla k Nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o logo Evropské unie pro ekologickou produkci. Biopotraviny vyrobené v České republice musí být označené jak národní značkou, tzv. biozobrou, tak i novým evropským logem (obr. č. 3). Biopotraviny z dovozu mohou být označeny biozobrou, ale nemusí. Pro biopotraviny dovezené do EU ze třetích zemí je evropské logo dobrovolné. (Anonymus, 2011).

Obr. č. 3. Evropské značení. Zdroj: <http://eagri.cz/>, cit. 28. 12. 2011.

2.5.2. Trh s biopotravinami

Moudrý a kol. (2007a) uvádí, že světový trh s biopotravinami má hodnotu zhruba 30 miliard dolarů a tvoří asi jedno procento trhu s veškerými potravinami. V Evropě je největší maloobchodní trh s biopotravinami v Německu a dosahuje zhruba 4 miliard eur. U evropských konzumentů biopotravin je nejpoblárnější kategorií ovoce a zelenina, následuje mléko a mléčné výrobky a maso.

Celkový obrat s biopotravinami českých subjektů včetně vývozu dosáhl v roce 2009 přibližně 2,13 mld. Kč, z toho spotřebitelé v České republice utratili za biopotraviny 1,77 mld. Kč. Nejvíce biopotravin nakoupí čeští spotřebitelé v maloobchodních řetězcích (69 %, tj. za 1,2 mld. Kč v 2009), dále pak v prodejnách zdravé výživy a biopotravin (17 %) a vzrůstá podíl lékáren (7 % oproti 4 % v roce 2008). Přes významný nárůst trhu s biopotravinami (více než 3,5krát od roku 2005), zůstává celková i průměrná spotřeba na osobu daleko za průměrem západní Evropy (Hrabalová, 2011).

Sortiment biopotravin na českém trhu je ve srovnání s vyspělými zeměmi malý. Příčinou malého rozvinutí zpracovatelských kapacit je chybějící tradice malokapacitních výroby, nedostatek a vysoká cena technologií, málo zkušeností i informací o nich, obtížné získávání úvěrů na pořízení malokapacitních technologií i ekonomická situace zemědělských podniků (Moudrý a kol., 2007a).

I přes malý počet výrobků v roce 2009 vyvezli čeští výrobci do zahraničí biopotraviny za přibližně 352 mil. Kč (tj. 30 % celkového obrátu výroby), nejvíce biopotravin směřovalo do Rakouska (Hrabalová, 2011).

Naopak dovoz biopotravin ze zahraničí roste vzhledem k omezené nabídce domácí bioprodukce a stoupající poptávce, ale relativně stále ještě vysoké ceny v relaci k cenám našich zemědělských výrobků včetně biopotravin import limitují (Moudrý a kol., 2007a).

2.5.3. Výroba biopotravin a zpracování bioproduktů

Ke konci roku 2010 bylo registrováno celkem 404 výrobců biopotravin, respektive 618 výrobních provozoven (z toho však 194 provozoven tvoří jen prodejny obchodního řetězce BILLA, spol. s r. o.). Zhruba třetina výrobců svou činnost ve skutečnosti vůbec neprovozuje a to buď z důvodu běžícího přechodného období (týká se zejména např. nově vstupujících vinařů) nebo z důvodu neexistence poptávky po zamýšlených biopotravinách (Hrabalová, 2011).

Dalším limitujícím faktorem jsou podle Moudrého a Prugara (2001) zpracovatelské kapacity. Zpracování zemědělské produkce je v České republice koncentrováno ve velkých podnicích. Pro využití jejich kapacit chybí objem bioproduktů. Přechodu na zpracování bioprodukce přímo v zemědělských podnicích brání nejistý odbyt, nedostatek kapitálu a technické problémy dané zvláště u živočišných produktů velmi přísnými veterinárními a zoohygienickými předpisy. V České republice byla zcela přerušena tradice malých hospodářství s vlastními zpracovatelskými kapacitami a prodejem ze dvora či jinou formou přímého prodeje.

K nejčastěji zpracovaným bioproduktům patří, dle převažující činnosti českých výrobců, zpracování masa a výroba masných výrobků. Na druhé místo před výrobu pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků (převážně čerstvého pečiva) se v roce 2010 dostalo zpracování mléka a mléčných výrobků a zpracování zeleniny a ovoce (Hrabalová, 2011).

Podle Moudrého a Prugara (2001) prodávají ekozemědělci tyto produkty převážně velkoodběratelům, kteří je exportují nebo dále zpracovávají. Téměř výhradním zpracovatelem bioprodukce je firma PRO-BIO, obchodní společnost, s.r.o. založená

v roce 1992 a zaměřená na zpracování zrnin. V současné době vyrábí 33 druhů výrobků a 42 druhů výrobků si nechává zpracovávat smluvně u jiných zpracovatelů. Společnost exportuje 60 procent výrobků především do západní Evropy.

Zásady zpracování bioproduktů dle Kalinová a kol. (2007a):

- manipulace a zpracování bioproduktů mají být co nejšetrnější, s cílem zachovat kvalitu a neporušenost produktu,
- musí být vyloučena možnost jejich kontaminace nežádoucími látkami nebo konvenčními produkty, a to časovým a prostorovým oddělením,
- v průběhu výroby, dopravy a distribuce biopotravin musí být zajištěna jejich pravost a vyloučena možnost jejich záměny za konvenční potraviny, vyžaduje se časové nebo prostorové oddělení bioproduktů od produktů jiného původu,
- kontrolován je celý výrobní proces včetně použitých receptur, povolené přísady a pomocné látky (pro konzervaci, stabilizaci apod.) jsou přesně stanoveny,
- jsou zakázány tyto operace, které nepatří k přirozeným způsobům: výměna kationtů a anionů, bělení, nakládání s používáním chemikálií, působení hormonů, hydrogenace, uzení s použitím chemikálií, zjemňování s použitím chemikálií, ozařování a mikrovlnný ohřev, přidávání přídatných látek a sladidel syntetického původu a oxidu siřičitého s výjimkou ošetřování vína,
- kvalita a chuť je dána čerstvými biosurovinami, používání barviv, aromatických látek, sladidel a vitamínů syntetického původu je zakázáno,
- celý výrobní postup musí být zajištěn účinným a dokumentovaným kontrolním systémem.

2.5.4. Kvalita bioproduktů a biopotravin

Kvalita produktů ekologického zemědělství (bioproduktů) je chápána jinak než kvalita běžných zemědělských komodit. Je určována kvalitou celého zemědělského systému a zpracovatelského postupu. To znamená, že je dána způsobem, jakým byly

rostliny vypěstovány, jak byla zvířata chována a jak byl bioprodukt zpracován (zušlechtěn), skladován a distribuován. Tedy technologií produkce, která je určena přísnými předpisy a zajištěna stejně přísným kontrolním systémem. Způsoby pěstování rostlin a chovu hospodářských zvířat, jakož i další postup zpracování bioproduktů jsou stanoveny zákony a prováděcími předpisy (Šarapatka a Urban, 2006).

U ekologicky vypěstovaných produktů je možno s vysokou pravděpodobností očekávat vyšší hygienickou a velmi často i nutriční hodnotu, lepší skladovatelnost a někdy i senzorickou hodnotu než u technologií konvenčních. Toto konstatování nemusí platit vždy a za všech okolností, a proto etiketa potvrzující původ nemá u spotřebitele vzbudit dojem, že je současně garancí lepší nutriční a zdravotní hodnoty nebo chuťových vlastností (Moudrý a Prugar, 2001).

Prioritou ekologického zemědělství je tedy kvalita, nikoli kvantita produkce. Produkční systém EZ zamezuje dalšímu vnášení cizorodých a škodlivých látek a jejich reziduí do agroekosystému, respektive zaručuje jejich minimalizaci v něm. Přináší přirozenost (přírodnost) vnitřních nutričních a fyziologických vlastností biopotravin, biologickou hodnotu jednotlivých jejich složek, např. bílkovin, enzymů, vitamínů a minerálních látek (Šarapatka a Urban, 2006).

Preferováním nákupu biopotravin, za které jsou konzumenti ochotni platit vyšší cenu, je nejenom snaha podpořit trend produkce zdravých potravin a ochrany prostředí, šetření s přírodními zdroji, ale také snaha zlepšit kvalitu vlastního života a svého zdraví. Žít „bio“ se stalo životním stylem. Jíst zdravě má cenu vždy, pro každého. Je to přinejmenším jedna z možností, jak zmenšit souhrnný tlak negativních vlivů na organismus. A nákup biopotravin není jen snahou zlepšit kvalitu svého života a zdraví, je to také pro velkou kategorii konzumentů snaha podpořit způsob zemědělství, které šetří přírodní zdroje a prostředí, doma i v zahraničí. Odhaduje se, že tělem člověka projdou 2-3 kilogramy chemikálií z potravin za rok (Dlouhý a Urban, 2011).

Zárukou kvality ekologických produktů je kontrolovaný způsob jejich produkce (pěstování plodin, chov zvířat a způsob zpracování produktů) za přísně stanovených pravidel (Hajšlová a Schulzová, 2006).

2.6. Ceny bioprodukce a konveční produkce

Nákupní ceny bioproduktů (farmářské ceny) závisí na poptávce na trhu a na složitosti odbytových cest. Všeobecně jsou vyšší než ceny obdobných konvenčních produktů o tzv. prémii za bioprodukcí (tab. č. 4). V evropských zemích dosahují premie značného rozpětí. Podle regionu, trhu a druhu bioproduktu kolísají v rozpětí od několika procent až po několiknásobek ceny konvenční produkce (např.: pšenice 50-200 %, brambory 50-500 %, mléko 8-36 %, hovězí maso do 30 %, vepřové maso 20-70 %) (Moudrý a kol., 2008).

Tab. č. 4. Nákupní ceny (Kč/t) konvenční a ekologické produkce v roce 2000 a 2007. Upraveno dle Moudrý a kol. (2008).

Plodina	Výkupní ceny PRO-BIO (Kč/t)		Konvenční ceny (Kč/t)	
	2000	2007	2000	2007
pohanka	9000 - 10000	10200	-	9000
špalda	4800 - 6000	10000 - 14000	-	6000
žito	4000	7000 - 9600	2745	3500 - 5500
pšenice potravinářská	4400 - 4600	6200 - 9600	3475	3200 - 6000
pšenice krmná	4200	4500 - 5000	2886	4500 - 5500
ječmen potravinářský	4600	6000 - 8000	3782	4500 - 5800
ječmen krmný	4000 - 4200	5000 - 7000	2622	3500 - 5000
oves	5800 - 8000	7000 - 8600	-	3300 - 5000
nahý oves	4000 - 5800	9000 - 11000	-	-
hrách	5600	-	-	-
proso	6500 - 8000	-	-	-

Obecně lze konstatovat, že cenová premie je více dostupná pro rostlinnou produkci, naopak minimálně pro produkci živočišnou, a to zejména pro mléko a hovězí maso (Šarapatka a Urban, 2006). Ceny biopotravin na trhu se výrazně liší i podle distribučních cest (Moudrý a kol., 2007a; Šarapatka a Urban, 2006).

V posledních letech se objevuje tendence k poklesu prémiových cen, respektive příplatků za kvalitu "bio", u rostlinných produktů vlivem konkurence ze zemí východní Evropy a dalších zemí, zatímco ceny živočišných produktů pozvolna rostou (Moudrý a kol., 2007a).

Cenové prémie, které dostávají ekologičtí zemědělci za svoji produkci, jsou však stále zajímavé a pohybují se od 10-15 % za hovězí maso, 15-20 % za mléko, 40 a více % za obilí, 60 % a více za brambory a až 200 % za zeleninu. Přesto jsou výkupní ceny bioproduktů ve většině komodit v České republice zatím stále výrazně pod úrovní západní Evropy. Výkupní ceny rostlinných bioproduktů v zahraničí jsou o 50-250 % vyšší než ceny konvenčních produktů (Moudrý a kol., 2008).

Ceny biopotravin v západní Evropě jsou v porovnání s cenami obdobných konvenčních produktů výrazně (o 60-300 %) vyšší než ceny konvenčních produktů. V ČR jsou ceny biopotravin domácího původu vyšší oproti konvenčním pouze o 10-70 %. Rozdíl je mj. způsoben i vyššími rozdíly mezi nákupními cenami v západní Evropě, zatímco nákupní ceny rostlinných produktů jsou v ČR pouze o 5-30 % vyšší než ceny produktů konvenčních. Produkty živočišného původu, především mléko a maso, jsou z řady důvodů prodávány převážně jako konvenční, tedy bez označení, ale také bez cenového zvýhodnění. Dobrý odbyt a zajímavé ceny mají specifické výrobky (měkké sýry ovčí a kozí, kozí mléko, ryby, vejce). Velká variabilita cen bioproduktů závisí na formě odbytu, stupni zušlechtění a poptávce (Moudrý a kol., 2008).

V našich poměrech má obchod na rozdíl od většiny jiných států problémy s prokazováním odůvodněnosti vyšších cen, zohledňujících především kvalitu biopotravin, na kterou zpravidla spotřebitel slyší nejlépe (Kouřilová, 2007).

Moudrý a kol. (2007a) uvádí, že vyšší cena biopotravin je ovlivněna těmito faktory:

- Výroba biopotravin je nákladnější, protože na ní pracuje více lidí.
- Ekologické produkční metody nejsou zaměřeny na velkovýrobu, ale na regionálně přizpůsobené druhy rostlin a zvířat.
- Ceny zahrnují náklady na práci a čas navíc strávený evidencí podnikání nezbytnou pro kontrolní organizaci.

- U bioproduktů se nepoužívají látky urychlující růst a zrání – kvalita potřebuje čas.
- Cenová hladina velkých obchodních řetězců je cílenými marketingovými strategiemi udržována uměle na nízké úrovni.

Kouřilová (2007) dodává, že i marketingová činnost je dražší.

2.7. Cereálie (obiloviny)

Slovo cereálie je výraz odvozený od jména Ceres, což byla řecká bohyně sklizně a zemědělství. Označuje všechny obilniny a výrobky u nichž je hlavní složkou obilí (Anonymus, 2012a).

Přehled druhů obilnin udává Petr a kol. (1997):

čeled' Poacea – lipnicovité

pšenice – *Triticum* (pšenice obecná – *T. aestivum*, pšenice tvrdá – *T. durum*,
pšenice špalda – *T. spelta*)

ječmen – *Hordeum vulgare*

žito – *Secale cereale*

oves – *Avena sativa*

kukuřice – *Zea mays*

čirok – *Sorghum vulgare*

proso – *Panicum miliaceum*

rýže – *Oryza sativa*

čeled' Polygonaceae – rdesnovité

pohanka – *Fagopyrum esculenteum*

čeled' Amaranthaceae – laskavcovité

laskavec ocasatý – *Amaranthus caudatus*

Konvalina a kol. (2007) řadí poslední rostliny z odlišných čeledí jako pohanka a laskavec mezi tzv. pseudoobilniny (pseudocereálie). Přes botanickou odlišnost mají jejich semena obdobné složení. Kalinová (2005) upozorňuje na fakt, že poskytují výrazně nižší výnosy, než běžné obiloviny.

Obiloviny (cereálie), mají mezi ostatními zemědělskými plodinami výsadní postavení, a to nejen co do masovosti spotřeby. Jsou relativně dobře skladovatelné, nepodléhají sezonním výkyvům nabídky a poptávky a jako potravina jsou poměrně levné. Mezi cereálie a cereální výrobky nejčastěji zastoupené ve stravě řadíme chléb, cereální snídaně, běžné a jemné pečivo a těstoviny (Kopáčová, 2007).

Obiloviny zaujímají v plnohodnotné stravě nejdůležitější místo. Jsou bohaté na bílkoviny, sacharidy, vitamíny (zvláště na vitamíny skupiny B), minerální látky a vlákninu (Maleš, 1994). Kopáčová (2007) dodává, že navíc obsahují řadu fytochemikálií, které mohou při konzumaci stravy na bázi obilovin vykazovat příznivé zdravotní účinky. Obsahují ale i některé antinutriční látky.

Jakost obilného zrna se formuje v průběhu celé vegetace, s nejdůležitější fází od květu do sklizně. Na kvalitě se podílí mnoho faktorů počínaje strukturou porostů, jejich hustotou, podílem plodných a neplodných stébel, počtem zrn v klasu až po jejich zdravotní stav a minerální výživu. Z těchto hledisek je třeba konstatovat, že ekologicky pěstované obilniny se zpravidla vyznačují slabším odnožováním, porosty jsou proto řidší a rostliny mají méně klasů. Vegetace ekologicky pěstovaných obilovin bývá kratší, což se týká hlavně období plnění obilek, kdy dochází k dřívějšímu stárnutí asimilačního aparátu horních částí rostlin (Moudrý a Prugar, 2001).

Pro rostlinnou produkci jsou dále klíčové tyto faktory: klima, zeměpisné podmínky, biotické faktory a půda, která především v ekologickém zemědělství hraje klíčovou roli. Zdravá půda je základním předpokladem pro růst a vývoj zdravých rostlin (Kalinová a kol., 2007b).

Pěstování obilovin v ekologickém zemědělství má svá specifika (Konvalina a kol., 2008; Moudrý a kol., 2007d):

- porosty jsou pod větším tlakem škodlivých činitelů, jejichž regulace je obtížnější a zdlouhavější,
- uvolňování živin je pomalejší a méně regulovatelné,
- v osevním postupu je zapotřebí zavést co největší podíl meziplodin k ochraně klíčové půdy,
- je zapotřebí využít celou škálu obilnin a pseudoobilnin,
- větší zastoupení jarních forem oproti konvenčnímu zemědělství,
- šetrné zpracování půdy,
- pečlivé ošetření statkových hnojiv,
- časté a důkladné sledování porostů,
- zvýšená pozornost při sklizni a pečlivé posklizňové ošetření.

3. CÍL PRÁCE

Cílem této práce bylo vyhodnotit strukturu nabídky cereálních biopotravin ve městě Sušice (okres Klatovy).

Mezi dílčí cíle patřilo:

- srovnání nabídky cereálních biopotravin v různých typech obchodů v rámci Sušice
- zhodnocení cenových rozdílů mezi vybranými ekologickými a konvenčními cereálními biopotravinami

Pracovní hypotézy:

- v obchodní síti je široká nabídka biopotravin (tak jak obchodní řetězce deklarují na celostátní úrovni)
- ceny biopotravin je možné srovnat, protože v obchodní síti jsou nabízeny v obou variantách (konvenční, ekologická)
- cenový rozdíl mezi ekologickou a konvenční potravinou je pro spotřebitele akceptovatelný

4. METODIKA

Vyhodnocení struktury nabídky cereálních bioproduktů a biopotravin a zhodnocení cenových rozdílů mezi nimi a konvenčními produkty bylo realizováno během šesti měsíců od listopadu 2011 do března 2012. Cenové rozdíly cereálních potravin pocházejících z ekologické a konvenční produkce a struktura nabídky těchto potravin byla zjišťována v Sušici. Město Sušice je bývalé královské město, rozprostírá se po obou březích řeky Otavy na ploše 16,6 km² a žije zde okolo 11 500 obyvatel. Sušice leží v Plzeňském kraji a od r. 2003 je obcí s rozšířenou působností pro 30 obcí. Zároveň je i přirozeným spádovým centrem rozsáhlé oblasti a vyhledávaným turistickým cílem.

V Sušici bylo pro srovnání cereálních biopotravin s konvenčními cereálními potravinami vybráno šest obchodů typu supermarket a jeden specializovaný obchod:

- Bioobchod Meduňka - Dagmar Flanderková, Příkopy 199, Sušice
- Tesco – supermarket, Hrádecká, Sušice
- Albert – supermarket, Hrádecká 31, Sušice
- Penny – Nádražní 1213, Sušice
- Lidl – Hrádecká 1261, Sušice
- Coop – Náměstí Svobody 135, Sušice
- Billa – Hrádecká 1260, Sušice

Po sběru dat byly výsledky zpracovány do grafů a do tabulek. Pokud se lišila hmotnost balení, byla přepočtena podle hmotnosti biovýrobku, aby bylo srovnání měřitelné. K některým biovýrobkům nebyly nalezeny adekvátní konvenční výrobky. Z cereálních bioproduktů byly dostupné, a proto sledovány především těstoviny, mouka, müsli a rýžové chlebičky, dále polotovary a rýže. Tyto výrobky jsou nabízeny téměř v každém obchodě. Čerstvé pečivo jako chléb, housky a rohlíky zcela chybí.

5. VÝSLEDKY A DISKUSE

Sušice je malé město v předhůří Šumavy. V okolí i blízkých obcích patří zemědělství k tradičním činnostem místních obyvatel. Zemědělci zde většinou hospodaří konvenčně, ale v posledních letech již několik zemědělců přešlo na ekologický způsob – ať z důvodu vlastního přesvědčení (přirozený způsob pěstování rostlin a chovu zvířat) nebo vyššího příjmu z dotací. Dotace jsou obrovským stimulem ekologického zemědělství. Šarapatka a Urban (2006) uvádí, že v posledním desetiletí se ekologické zemědělství na základě politických rozhodnutí značně rozšířilo hlavně díky podpurným programům EU. Pro období 2007-2013 ve všech státech EU platí Programy rozvoje venkova, které umožňují plošné dotace pro EZ a také podporu výzkumu, poradenství, osvěty a vzdělávání v tomto oboru. Velkou roli, která pozitivně ovlivňuje rychlý nárůst EZ a jeho komerční úspěch, hraje i stoupající poptávka spotřebitelů po biopotravinách (lepší odbyt a vyšší výkupní ceny).

5.1. Bio výrobci v Sušici

V Seznamu faremních výrobců biopotravin ke dni 31. 12. 2011, který vydává Ministerstvo zemědělství ČR, není registrován žádný výrobce z okolí Sušice. V Seznamu Ministerstva zemědělství ČR ke dni 31. 12. 2011 bylo zaznamenáno pro obec Sušice 35 ekologicky hospodařících zemědělců (tab. č. 5).

Tab. č. 5. Seznam ekologicky hospodařících zemědělců v regionu Sušice. Zdroj: Ministerstvo zemědělství ČR, cit. 2012, upraveno. Legenda: PO - přechodné období, EZ – ekologické zemědělství.

Název podniku	Adresa	Výměra v EZ (ha)	Výměra v PO (ha)	Celkem (ha)
AGRI PARTNERS	Nezamyslice 105	0,00	265,07	265,07
AGRI PARTNERS	Nezamyslice 104	574,96	0,00	574,96
EKOFARMA K+H	Hartmanice 149	555,07	16,39	571,46
Fulínová Anna	Soběšice 103	0,00	10,30	10,30
Holubová Monika	Čejkovy 89	0,00	24,15	24,15
Hubač Václav, Ing.	Žihobce 35	371,91	0,00	371,91
Chroust Miloš	Suchá 12	0,00	24,20	24,20

Tab. č. 5 pokračování. Seznam ekologicky hospodařících zemědělců v regionu Sušice. Zdroj: Mze ČR, cit. 2012. Legenda: PO - přechodné období, EZ – ekologické zemědělství.

Název podniku	Adresa	Výměra v EZ (ha)	Výměra v PO (ha)	Celkem (ha)
Janda Jaroslav	Žihobce 33	118,98	0,00	118,98
Jílek Jaroslav	Hartmanice 97	25,09	5,05	30,14
Jonová Zuzana	Kundratice 32	35,37	2,00	37,37
Kašparová Libuše	Břetětice 10	2,20	0,10	2,30
Kubal Petr	Albrechtice 37	165,31	0,67	165,98
Kubal Radek	Albrechtice 44	0,00	64,80	64,80
Kubalová Kateřina	Albrechtice 44	0,00	21,93	21,93
Lyerová Pavla, Ing.	Nezamyslice 104	31,50	25,68	57,18
Mačl Jan	Mačice 38	0,00	177,55	177,55
Matějka Jaroslav	Malá Chmelná 24	3,41	13,03	16,44
Melcher Miroslav	Č. Dvorce 11	46,80	9,97	56,77
Melka Martin	Čejkovy 61	0,00	8,61	8,61
Pikeš Václav	Lhota	11,26	0,00	11,26
Prokop Lukáš	Čimice 119	0,00	13,57	13,57
Rathová Věra	Kadešice 35	23,36	1,37	24,73
Rohn Libuše	Břetětice 10	7,36	3,64	11,00
Scheinost Tomáš	Albrechtice 1	31,58	0,00	31,58
EKOfarma,	Soběšice 163	893,51	5,39	898,90
Šíma Jiří	Frymburk 52	3,85	6,90	10,75
Šíma Josef	Frymburk 11	0,00	57,18	57,18
Šimová Zdeňka	Frymburk 11	3,82	8,96	12,78
Šperl Tomáš	Libětice 16	0,00	19,17	19,17
Švec Stanislav	Trsice 6	24,08	0,74	24,82
Turek František	Damětice 3	0,00	9,64	9,64
Turek František	Damětice 3	13,86	0,00	13,86
Turek Václav	Nová Víska 3	34,68	11,84	46,52
Veselý Josef	Žihobce 140	215,26	109,71	324,97
Veselý Milan	Suchá 13	0,00	44,99	44,99

Ke dni 31. 12. 2008 bylo ve stejném regionu registrováno pouze 18 ekologicky hospodařících zemědělců. I zde je tedy patrný nárůst počtu registrovaných ekologicky hospodařících zemědělců, který popisuje i Hrabalová (2011).

Výrobou bioproduktů se zabýval Vladimír Touš - Mlýn Hamr, Dobruška 33, Sušice. Jeho mlýn je vybavený speciální technologií pro loupání a čištění obilovin, zejména ovsa a pšenice špaldy. Vyrábí ovesné vločky, mačkaný oves a realizují nákup, čištění a prodej bílé rýže. Vladimír Touš ale od biovýroby opustil. Stěžuje si na přísné kontroly. Kontrolor ke každoroční likvidaci škůdců doporučil vývar z jitrocele, který se ukázal jako nedostatečně funkční, dále byl v jeho výrobcích nalezen minimální obsah nepovolené látky. Pod hrozbou vysokých pokut od výroby raději upustil. Přísné normy považuje za přehnané, mnoho dalších podle něj od výroby odradí (Vladimír Touš, 2011, ústní sdělení).

5.2. Farmářské trhy

V loňském roce 2011 začaly probíhat v Sušici na náměstí od června do října farmářské trhy. Na trzích nejsou k dostání primárně pouze produkty z ekologického zemědělství, ale i jiné potraviny. Sortiment nabízených potravin je jiný než v supermarketech, potraviny jsou čerstvé, trhy podporují regionální drobné zemědělce a měli by být obdobou staročeských jarmarků. Hlavním organizátorem je Ing. Tomáš Zelený, Ph. D. a trhy jsou pořádány městem Sušice za podpory Ministerstva životního prostředí ČR (<http://www.sumavanet.cz/susice/>). Tento prodej je ale jen okrajový a zájemci o biopotraviny nakupují hlavně ve velkých prodejních řetězcích a ve specializovaných prodejnách.

5.3. Prodejní řetězce a specializované prodejny

Nabídka cereálních biopotravin v obchodech v Sušici byla různě pestrá. Obchodní řetězec Lidl nenabízí žádné cereální biopotraviny. Obchody Penny a Coop mají jen velmi omezený výběr. Dobře nastavený marketing se jeví u řetězce Albert, kde nabízejí řadu Albert Bio s širokou nabídkou biopotravin. I Tesco a Billa mají svojí bio značku, ale sortiment zde byl velmi omezený.

5.3.1. Albert

Obchodní řetězec Albert nabízí produkty řady Albert Bio. Internetová stránka www.albert.cz/ (2011) uvádí, že splňují požadavky všech, kteří si ve svém jídelníčku oblíbili potraviny z výhradně přírodních zdrojů. Biododavatelé jsou pečlivě vybíráni v důkladném výběrovém řízení. V současnosti spolupracuje Albert s 39 dodavateli biopotravin. Samozřejmostí jsou certifikáty od jedné ze tří organizací spadajících pod Ministerstvo zemědělství. Momentálně nabízí Albert více než 160 druhů biopotravin. Pod vlastní značkou Albert Bio naleznete kolem 70 druhů zboží (obr. č. 4) – ovoce, zeleninu, uzeniny, luštěniny, pečivo, nápoje, cukrovinky, čaje i méně známé produkty, z nichž můžeme jmenovat například kuskus, jáhly, mungo, barevné fazole adzuki, zelenou čočku, kukuřičnou polentu a další. Vývoj privátní řady Albert Bio stále pokračuje. Je plánováno rozšíření nabídky o dalších 30 výrobků, mezi kterými budou jogurty, sušenky, rýže, těstoviny atd.

Obr. č. 4. Řada biovýrobků Albert Bio. Zdroj: www.albert.cz/, cit. 7. 3. 2012, upraveno.

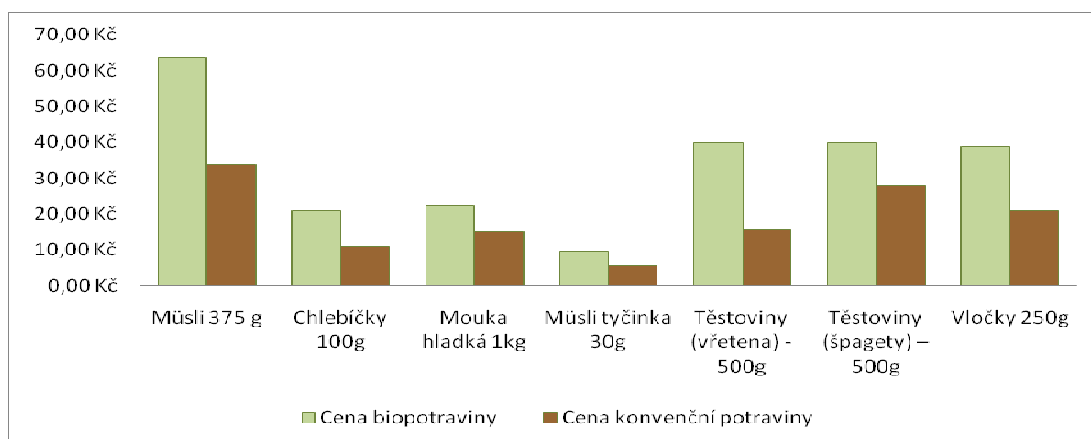
Tab. č. 6. Nabídka cereálních biopotravin ve srovnání s konvenčními cereálními potravinami v obchodním řetězci Albert Sušice (listopad 2011). Zdroj: autorka.

Výrobky	Cena biopotraviny	Cena konvenční potraviny
Müsli 375 g	63,90 Kč	33,90 Kč
Chlebičky 100 g	20,90 Kč	10,90 Kč
Mouka - hladká 1 kg	22,40 Kč	14,90 Kč
Mouka – žitná a pšeničná 1 kg	29,90 Kč	-
Mouka – špaldová 1 kg	46,90 Kč	-
Müsli tyčinka 30 g	9,60 Kč	5,50 Kč
Těstoviny (vřetena) – 500 g	39,90 Kč	15,90 Kč
Těstoviny (špagety) – 500 g	39,90 Kč	27,90 Kč
Vločky 250 g	38,90 Kč	20,90 Kč

Biovýrobci: PRO BIO, Emco, Country life, ÚSOVSKO pro AHOLD

Řetězec Albert nabízí ve své pobočce v Sušici 9 cereálních bioproduktů (tab. č. 6). V případech, kdy byly dostupné adekvátní konvenční potraviny, byly tyto vždy dražší, u některých výrobků i o 100 % (obr. č. 5). Anonymus (2010) píše, že počet nabízených biovýrobků v řetězci Albert supermarket dosahuje 136 položek. V Sušici je tedy dostupné jen minimální množství nejběžnějších biopotravin.

Obr. č. 5. Porovnání cen bio a konvenčních potravin v prodejně Albert Sušice. Zdroj: autorka.

5.3.2. Tesco

I obchodní řetězec Tesco nabízí svojí řadu biopotravin s názvem Tesco Organic (obr. č. 6). Internetové stránky www.itesco.cz (2012) uvádí, že je řada určena pro zákazníky upřednostňující ve svém jídelníčku BIO výrobky. Výrobky splňují zařazení do BIO, mají přirozenou chuť, nezatěžují lidský organizmus cizorodými látkami, neobsahují geneticky modifikované organismy, neobsahují přidané chemické látky pro vylepšení chutí a vůní. Řadu uvedli na trh v roce 2007 a nabízí v ní více než 100 výrobků.

Obr. č. 6. Řada biovýrobků Tesco Organic. Zdroj: www.itesco.cz/, cit. 7. 3. 2012, upraveno.

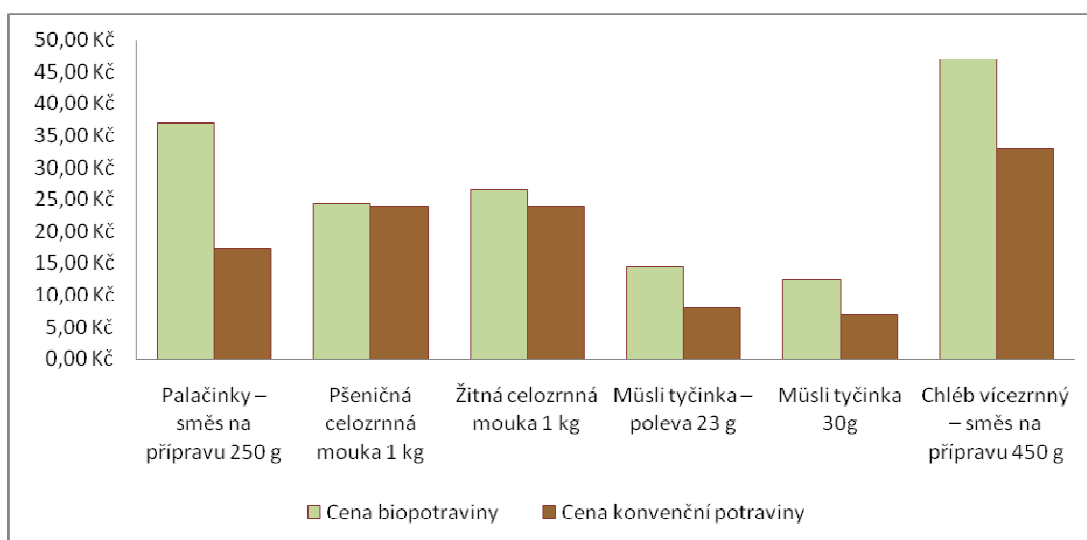
V Sušické pobočce bylo nalezeno z cereálních bioproduktů 10 druhů výrobků (tab. č. 7). Ani nabídka ostatních bioproduktů nebyla pestrá. Zjištěné údaje jsou v rozporu s údaji Anonymus (2010), který uvádí pro řetězce Tesco až 253 biopotravin. Zajímavostí je, že u pšeničné a žitné celozrnné mouky byly ceny ve srovnatelné úrovni s konvenčními produkty (obr. č. 7). Jako jediný řetězec v Sušici nabízí i bio směs na přípravu chleba, naopak zcela chybí těstoviny. Údaje o vyšších cenách konvenčních produktů jsou v souladu s tvrzením Moudrého a kol. (2008), která uvádí, že ceny se liší o 10 – 70 %.

Tab. č. 7. Nabídka cereálních biopotravin ve srovnání s konvenčními cereálními potravinami v obchodním řetězci Tesco Sušice (únor 2012). Zdroj: autorka.

Výrobky	Cena biopotraviny	Cena konvenční potraviny
Palačinky – směs na přípravu 250 g	37,00 Kč	17,50 Kč
Špaldová celozrnná mouka 1 kg	53,00 Kč	-
Pšeničná celozrnná mouka 1 kg	24,50 Kč	23,90 Kč
Žitná celozrnná mouka 1 kg	26,50 Kč	23,90 Kč
Müsli tyčinka – poleva 23 g	14,50 Kč	8,00 Kč
Müsli tyčinka 30 g	12,50 Kč	7,00 Kč
Špaldové tyčinky 60 g	15,50 Kč	-
Melasky 130 g	28,00 Kč	-
Chléb vícezrnný – směs na přípravu 450 g	47,00 Kč	33,00 Kč
Kakaové řezy – směs na přípravu 425 g	26,50 Kč	-

Biovýrobci: ÚSOVSKO, Bio harmonia

Obr. č. 7. Porovnání cen bio a konvenčních potravin v prodejně Tesco Sušice. Zdroj: autorka.

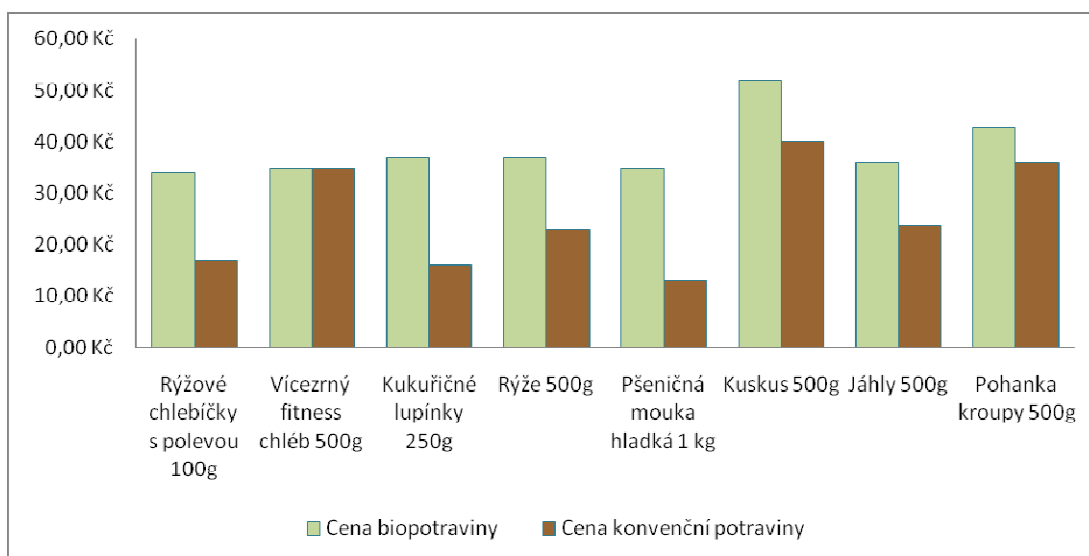
5.3.3. Billa

Obchodní řetězec má v sortimentu zařazenu značku Naše bio. Nabízí hlavně pufrované chlebičky, chléb, rýži, mouku, kuskus a jáhly (obr. č. 8). Jako jeden z mála obchodů nabízí i pečivo, ale trvanlivé. Celkově bylo v nabídce nalezeno 14 cereálních biovýrobků (tab. č. 8).

Tab. č. 8. Nabídka cereálních biopotravin ve srovnání s konvenčními cereálními potravinami v obchodním řetězci Billa Sušice (březen 2012). Zdroj: autorka.

Výrobky	Cena biopotraviny	Cena konvenční potraviny
Špaldové chlebičky 100 g	25,90 Kč	-
Rýžové chlebičky 100 g	25,90 Kč	-
Rýžové chlebičky s polevou 100 g	33,90 Kč	16,90 Kč
Vícezrnný a celozrnný chléb 500 g	34,90 Kč	34,90 Kč
Kukuřičné lupínky 250 g	36,90 Kč	16,00 Kč
Rýže 500 g	36,90 Kč	22,90 Kč
Špaldová mouka 1 kg	23,90 Kč	
Pšeničná mouka hladká 1 kg	34,90 Kč	13,00 Kč
Pšeničná mouka celozrnná 1 kg	23,90 Kč	
Špaldová krupice 400 g	29,90 Kč	
Kuskus 500 g	52,00 Kč	40,00 Kč
Jáhly 500 g	35,90 Kč	23,90 Kč
Pohanka lámanka 400 g	42,90 Kč	
Pohanka kroupy 500 g	42,90 Kč	36,00 Kč

Obr. č. 8. Porovnání cen bio a konvenčních potravin v prodejně Billa Sušice. Zdroj: autorka.

Zajímavostí je, že bio vícezrný fitness chléb stál stejně, jako vícezrný fitness chléb konvenční produkce. Tyto údaje jsou v rozporu s Hrabalová (2011) a Šarapatka a Urban (2006), kteří uvádí, že bioprodukce je vždy dražší než konvenční produkce. U rýžových chlebíčků a kukuřičných lupínků byla cena o 100 % vyšší. Anonymus (2010) udává pro řetězec Billa až 162 biopoložek. Nabídka v Sušici ani zdaleka nedosahuje těchto hodnot.

5.3.4. Penny

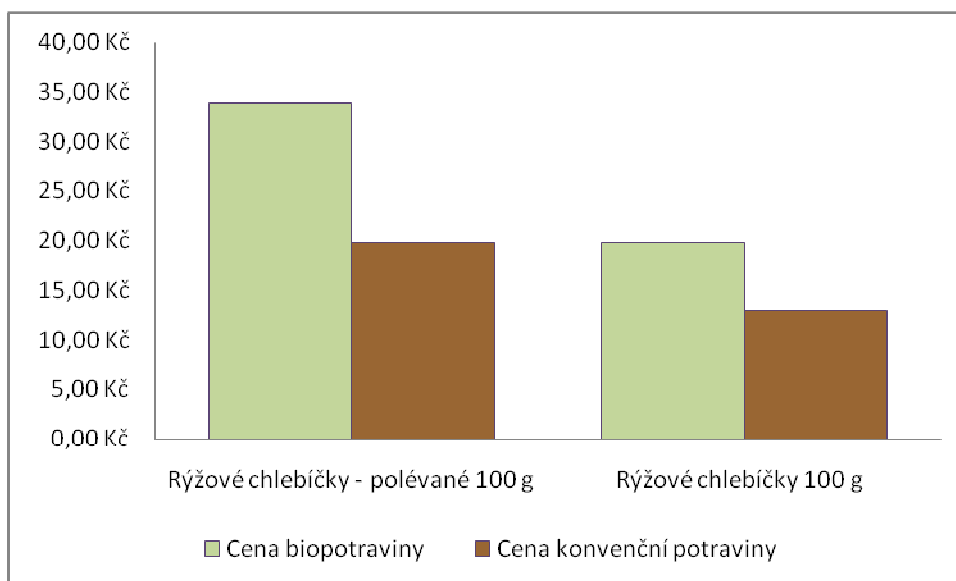
V supermarketu Penny byly nalezeny z biopotravin především mléčné výrobky (jogurty, máslo, mléko, sýry). Cereální biopotraviny zde zastupují jen rýžové chlebičky a jeden druh chleba (tab. č. 9, obr. č. 9). Stejný počet i druh cereálních biopotravin potvrzuje v tomto obchodě i Hauerová (2011). Nabídka v této prodejně je nedostačující.

Tab. č. 9. Nabídka cereálních biopotravin ve srovnání s konvenčními cereálními potravinami v obchodním řetězci Penny Sušice (březen 2012). Zdroj: autorka.

Výrobky	Cena biopotraviny	Cena konvenční potraviny
Rýžové chlebičky - polévané 100 g	33,90 Kč	19,90 Kč
Rýžové chlebičky 100 g	19,90 Kč	13,00 Kč
Fitness chléb 500 g	27,00 Kč	-

Biovýrobci: RACIO

Obr. č. 9. Porovnání cen bio a konvenčních potravin v prodejně Penny Sušice. Zdroj: autorka.

5.3.5. Lidl

Obchodní řetězec Lidl nenabízí žádné cereální biopotraviny. Zde průzkum nebyl prováděn. Absenci biovýrobků v prodejně Lidl potvrzuje i Hauerová (2011) a Anonymus (2010).

5.3.6. Coop

Nabídka cereálních biopotravin v obchodě Coop nebyla moc široká. Jde hlavně o sladké a slané trvanlivé pečivo, zcela chybí těstoviny a rýže (tab. č. 10, obr. č. 11). Biopotraviny jsou uspořádány na jednom místě pod označením Zdravá výživa (obr. č. 10). V tomto koutku se ale vyskytují i konvenční potraviny. V biokvalitě je pak nabízeno několik druhů ořechů a džem. Anonymus (2010) uvádí, že tento řetězec prodává až 64 druhů biopotravin. Opět platí, že v Sušici není pro všechny tyto výrobky odbyt a tak je řetězec nenabízí.

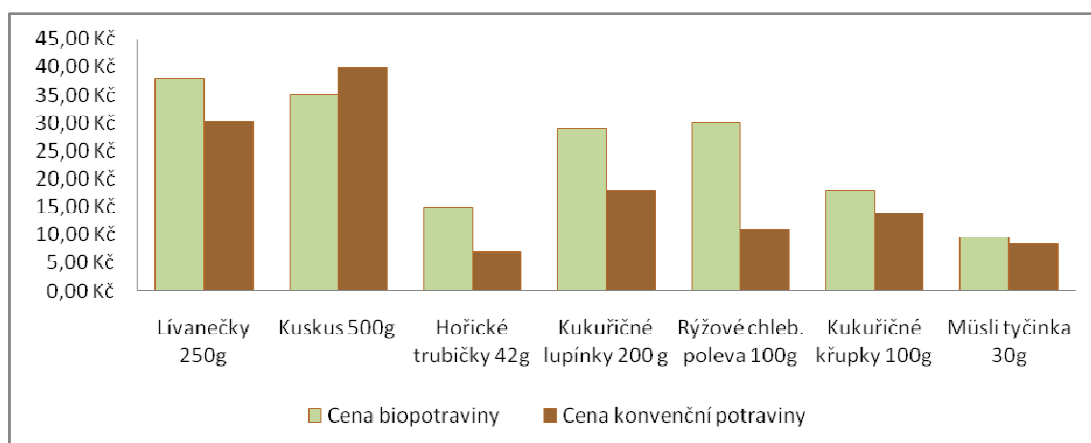
Obr. č. 10. Biopotraviny v obchodě Coop Sušice. Foto: autorka.

Tab. č. 10. Nabídka cereálních biopotravin ve srovnání s konvenčními cereálními potravinami v obchodním řetězci Coop Sušice (únor 2012). Zdroj: autorka.

Výrobky	Cena biopotraviny	Cena konvenční potraviny
Lívanečky 250 g	38,00 Kč	30,20 Kč
Kuskus 500 g	35,00 Kč	40,00 Kč
Hořické trubičky 42 g	15,00 Kč	6,90 Kč
Kukuřičné lupínky 200 g	29,00 Kč	18,00 Kč
Rýžové chlebičky – polévané 100 g	30,00 Kč	10,90 Kč
Špaldové chlebičky 140 g	23,00 Kč	-
Kukuřičné křupky 100 g	18,00 Kč	14,00 Kč
Kukuřičné lupínky 250 g	37,00 Kč	-
Müsli tyčinka 30 g	9,50 Kč	8,40 Kč

Obr. č. 11. Porovnání cen bio a konvenčních potravin v prodejně Coop. Zdroj: autorka.

5.3.7. Bioobchod Meduňka

Meduňka Dagmar Flanderkové je obchod (obr. č. 12), který nabízí široký sortiment produktů zdravé výživy. Najdeme zde biopotraviny, bezlepkovou dietu, léčivé byliny, dia výrobky, raciovýrobky, přírodní kosmetiku a mnoho dalších produktů. Zde byla nabídka biopotravin ze všech místních obchodů nejbohatší. Nabízeny byly hlavně těstoviny, mouka, rýže a vločky (tab. č. 11). Dagmar Flanderková nakupuje biopotraviny od biovýrobců Bio harmonie, Farma Tomanka, Happy life, Biolinie, Naturál a Countrylife. Nabídka cereálních bioproduktů čítala 37 výrobků.

Obr. č. 12. Bioprodejna Meduňka. Foto: autorka

Jelikož obchod není specializovaný pouze na bio výrobky, mohla i zde být porovnána cena bio a konvenčních potravin (obr. č. 13). Cena konvenčních potravin je i zde oproti bioproduktům nižší (Moudrý a kol., 2008, Šarapatka a Urban, 2006).

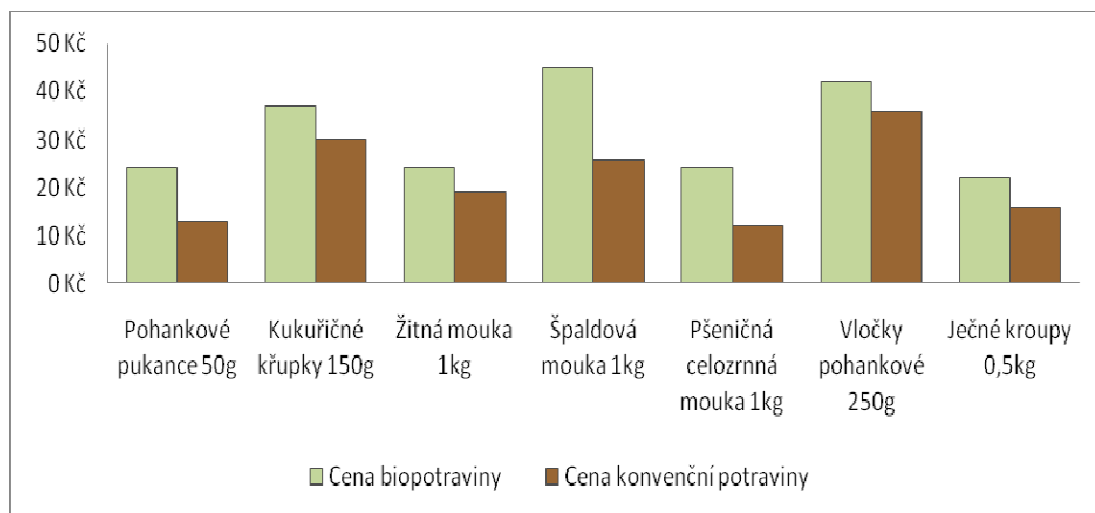
Tab. č. 11. Nabídka cereálních biopotravin ve srovnání s konvenčními cereálními potravinami v bioobchodě Meduňka Sušice (březen 2012). Zdroj: autorka.

Výrobky	Cena biopotraviny	Cena konvenční potraviny
Pohankové pukance 50 g	24 Kč	13 Kč
Rýžové pukance 50 g	16 Kč	-
Špaldové tyčinky 60 g	14 Kč	-
Babičkine oblátky 70 g	36 Kč	-
Kukuřičné křupky 150 g	37 Kč	30 Kč
Melasky 150 g	29 Kč	-
Pohankové lupínky 200 g	41 Kč	-
Špaldové celozrnné nudle 250 g	28 Kč	-
Žitné celozrnné nudle 300 g	17 Kč	-
Žitná kolínka a fleky 400 g	22 Kč	-
Pšeničná vřetena 400 g	25 Kč	-
Ječné nudle 400 g	22 Kč	-
Špaldové těstoviny 400 g	47 Kč	-
Žitná mouka 1 kg	24 Kč	19 Kč
Špaldová mouka 1 kg	45 Kč	26 Kč
Pšeničná celozrnná mouka 1 kg	24 Kč	12 Kč
Pohanková mouka 400 g	42 Kč	-
Rýže tříbarevná 0,5 kg	49 Kč	-
Rýže sladká 0,5 kg	50 Kč	-
Rýže dlouhozrnná 0,5 kg	33 Kč	-
Rýže basmati 0,5 kg	45 Kč	-
Vločky ovesné 0,5 kg	27 Kč	-
Vločky ječné 250 g	15 Kč	-
Vločky žitné 250 g	14 Kč	-
Vločky špaldové 250 g	22 Kč	-
Vločky pohankové 250 g	42 Kč	36 Kč
Ječné kroupy 0,5 kg	22 Kč	16 Kč

Tab. č. 11 pokračování. Nabídka cereálních biopotravin ve srovnání s konvenčními cereálními potravinami v bioobchodě Meduňka Sušice (březen 2012).
Zdroj: autorka.

Výrobky	Cena biopotraviny	Cena konvenční potraviny
Ječmen bezpluchý 0,5 kg	23 Kč	-
Oves bezpluchý 0,5 kg	19 Kč	-
Žito ozimé 0,5 kg	16 Kč	-
Pšenice ozimá 1 kg	26 Kč	-
Pšenice špalda 1 kg	49 Kč	-
Bulgur pšeničný 0,5 kg	37 Kč	-
Ječné lívance 250 g	39 Kč	-
Kukuřično-pohanková kaše 300 g	46 Kč	-
Špaldové kaše 100 g	76 Kč	-
Houbové špaldeto 210 g	59 Kč	-

Obr. č. 13. Porovnání cen bio a konvenčních potravin v prodejně Meduňka Sušice.
Zdroj: autorka.

5.4. Shrnutí

Kvapilová a Kotásková (2006) tvrdí, že pečivo zaujímá přibližně 4 % trhu s biopotravinami a jeho podíl se neustále zvyšuje. V jednom specializovaném obchodě a v řetězcích typu supermarket v Sušici však byly nalezeny pouze 3 druhy biopečiva, jednalo se o trvanlivé celozrnné fitness chleby (Billa, Penny) a jedna biosměs na pečení chleba (Tesco). Obchod Meduňka nabízí různé druhy bezlepkového a jiného speciálního pečiva, ale žádné v kvalitě bio.

Tab. č. 12. Počet nabízených cereálních biopotravin v jednotlivých prodejnách v Sušici. Zdroj: autorka.

Obchod	Počet nabízených cereálních biovýrobků
Albert	9
Tesco	10
Billa	14
Penny	3
Lidl	0
Coop	9
Meduňka	37

Nejvíce cereálních biopotravin je k dostání v prodejně Meduňka (37 druhů) (tab. č. 12), následuje řetězec Billa (14 druhů). Naopak nejméně cereálních biopotravin lze zakoupit v prodejně Penny. Prodejna Lidl nenabízí žádné biopotraviny.

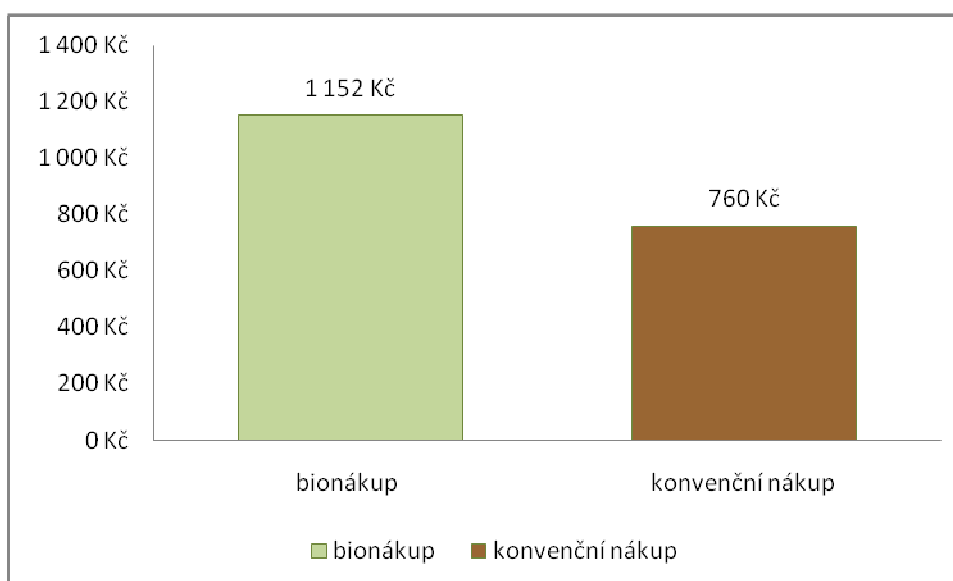
Porovnat ceny biopotravin (tab. č. 13) v jednotlivých prodejnách je těžké, jelikož každá prodejna nabízí zcela jiný sortiment cereálních biovýrobků. Pšeničná mouka celozrnná je k dostání ve čtyřech prodejnách, cena nejdražší (Albert) a nejlevnější (Meduňka) se liší o 6 Kč. Rovněž rozdíl v ceně rýžových chlebičků mezi prodejny činí 6 Kč. Můžeme říct, že ceny v jednotlivých řetězcích se výrazně neliší. Nejlevnější dostupné jsou cereální biopotraviny v prodejně Meduňka.

Tab. č. 13. Porovnání cen vybraných biopotravin v prodejnách v Sušici. Zdroj: autorka.

biopotravina	prodejna (cena v Kč)					
	Albert	Tesco	Billa	Penny	Coop	Meduňka
Müsli tyčinka	9,60	12,50			9,50	
Pšeničká mouka celozrnná	29,90	24,50	23,90			24,00
Žitná mouka celozrnná	29,90	26,50				24,00
Rýžové chlebíčky s polevou			33,90	33,90	30,00	
Rýžové chlebíčky bez polevy	20,90		25,90	19,90		

Pokud bychom si ve všech prodejnách v Sušici zakoupili od každého biovýrobku, který má i adekvátní konvenční výrobek jeden kus, zaplatili bychom za celý náš nákup 1 152 Kč. Za srovnatelné konvenční výrobky bychom zaplatili 760 Kč (Obr. č. 14). „Bionákup“ by náš rozpočet zatížil o 76 % více, než konvenční nákup.

Obr. č. 14. Rozdíl mezi celkovým „bionákupem“ a celkovým adekvátním konvenčním nákupem cereálních výrobků ve všech prodejnách v Sušici. Zdroj: autorka.

6. ZÁVĚR

Pro vyhodnocení struktury nabídky cereálních biopotravin ve městě Sušice byl proveden průzkum v šesti velkých obchodech typu supermarket (Billa, Albert, Penny, Lidl, Coop a Tesco) a v jednom specializovaném bioobchodě (Meduňka). Celkem bylo nalezeno 82 cereálních biopotravin, nejvíce je jich dostupných v bioobchodě Meduňka (37 druhů). Nejširší nabídka byla v sortimentu těstovin, mouky a sladkostí. Čerstvé pečivo zcela chybělo.

Cenové rozdíly cereálních biopotravin a konvenčních potravin byly značné. U müsli tyčinek a rýžových chlebíčků bylo průzkumem zjištěno, že ceny biopotravin jsou vyšší o 50 až 100 %. Nejmenší rozdíly cen jsou patrné u celozrnné mouky, zároveň byly zaznamenány i rozdíly mezi jednotlivými obchody.

Nabídka biopotravin v obchodech nedosahovala deklarované šíře, neboť v Sušici není dostatečná kupní síla. Jedná se spíše o doplňkový sortiment, ale i přesto zde je dostatek biopotravin pro běžný nákup. Rok od roku se situace zlepšuje a biopotraviny se dostávají do podvědomí stále většího množství zákazníků.

7. LITERATURA

1. ANONYMUS (2010): Analýza trhu s bio-potravinami v České republice. Potravinářská komora ČR, Praha, 47 s.
2. ANONYMUS (2011): Loga pro ekologické zemědělství [online]. Ministerstvo zemědělství ČR [cit. 2011-12-28]. Dostupný z WWW:<<http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/loga-a-znacení/>>.
3. ANONYMUS (2012a): Cereálie [online]. [cit. 2012-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.abcdieta.cz/cerealie>>.
4. ANONYMUS (2012b): Počty ekologických subjektů podle kontrolních organizací [online]. c 2012. [cit. 2012-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.kez.cz/node/135>>.
5. DLOUHÝ, J., URBAN, J. (2011): Ekologické zemědělství bez mýtů. Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství, Olomouc, 26 s., ISBN 978-80-87371-13-8.
6. HAJŠLOVÁ, J., SCHULZOVÁ, V. (2006): Porovnání produktů ekologického a konvenčního zemědělství. Ústav zemědělských a potravinářských informací, Praha, 23 s., ISBN: 80-7271-181-4.
7. HAUEROVÁ, P. (2011): Struktura nabídky cereálních biopotravin ve vybraném regionu jižních Čech. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 56 s. Bakalářská práce.
8. HRABALOVÁ, A. (2011): Ročenka ekologického zemědělství v České republice 2010. Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Brno, 45 s., ISBN: 978-80-7401-053-8.
9. KALINOVÁ, J. (2005): Kvalita alternativních plodin. In Čermák, B., Jančík, F. (2005): Kvalita bioproduktů (faktory, které ji ovlivňují). Jihočeská univerzita, České Budějovice, 123 s., ISBN 80-7040-824-3. pp. 13-17.
10. KALINOVÁ, J., MOUDRÝ, J., KONVALINA, P., MOUDRÝ, J. (2007a): Posklizňová úprava, skladování a zpracování rostlinných bioproduktů. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 26 s., ISBN 978-80-7394-033-1.
11. KALINOVÁ, J., MOUDRÝ, J., KONVALINA, P., MOUDRÝ, J. (2007b): Půdní úrodnost, výživa a hnojení rostlin v ekologickém zemědělství. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 41 s., ISBN 978-80-7394-029-4.
12. KILCHER, L., WILLER, H., HUBER, B., FRIEDEN, C., SCHMUTZ, R., SCHMID, O. (2011): The organic market in Europe. Research Institute of Organic Agriculture, Frick, 48 s., ISBN 978-3-03736-186-3.

13. KONVALINA P., MOUDRÝ, J., MOUDRÝ, J., KALINOVÁ, J. (2007): Pěstování rostlin v ekologickém zemědělství. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 118 s., ISBN 978-80-7394-031-7.
14. KONVALINA, P., MOUDRÝ, J., KALINOVÁ, J., CAPOUCHOVÁ, I., STEHNO, Z. (2008): Pěstování obilnin a pseudoobilnin v ekologickém zemědělství. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 65 s., ISBN 978-80-7394-116-1.
15. KOPÁČOVÁ, O. (2007): Trendy ve zpracování cereálií s přihlédnutím zejména k celozrnným výrobkům. Ústav zemědělských a potravinářských informací, Praha, 55 s., ISBN 978-80-7271-184-0.
16. KOUŘILOVÁ, J. (2007): Multifunkční ekologické a konvenční zemědělství se zřetelem na podhorské a horské oblasti. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 108 s., ISBN 978-80-7394-012-6.
17. KVAPILOVÁ, K., KOTÁSKOVÁ, K. (2006): Výroba biopečiva – Analýza situace v České republice a diskuse rizik spojených s konvenčním pečivem. Hnutí Duha, Brno, 16 s. Dostupné z <<http://hnutiduha.cz/uploads/media/Vyrobabiopeciva.pdf>>.
18. LACKO-BARTOŠOVÁ, M. a kol. (2005): Udržitelné a ekologické polnohospodárstvo. Slovenská polnohospodárska univerzita v Nitre, Nitra, 575 s., ISBN 80-8069-556-3.
19. MALEŘ, J. (1994): Zpracování obilovin. Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství České republiky, Praha, 38 s., ISBN 80-7105-073-3.
20. MOUDRÝ, J. (1997): Přejít na ekologický způsob hospodaření. Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství České republiky, Praha, 48 s., ISBN 80-7105-134-9.
21. MOUDRÝ, J., KONVALINA, P., MOUDRÝ, J., KALINOVÁ, J. (2007a): Ekologické zemědělství. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 219 s., ISBN 978-80-7394-046-1.
22. MOUDRÝ, J., KALINOVÁ, J., KONVALINA, P., MOUDRÝ, J. (2007b): Kontrola, certifikace a poradenství bioprodukce. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 50 s., ISBN 978-80-7394-027-0.
23. MOUDRÝ, J., MOUDRÝ, J., KONVALINA, P., KALINOVÁ, J. (2007c): Základní principy ekologického zemědělství. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 39 s., ISBN 978-80-7394-041-6.
24. MOUDRÝ, J., KONVALINA, P., KALINOVÁ, J., MOUDRÝ, J., ŠTĚRBA, Z., ŠRÁMEK, J., ZDRHOVÁ, I. (2007d): Pěstování obilnin v ekologickém zemědělství. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 117 s.

25. MOUDRÝ, J., MOUDRÝ, J., KONVALINA, P., KALINOVÁ, J. (2007e): Konverze na ekologické hospodaření a projektování ekologických farem. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 56 s., ISBN 978-80-7394-045-4.
26. MOUDRÝ, J., MOUDRÝ, J., KONVALINA, P., KOPTA, D., ŠRÁMEK, J. (2008): Ekonomická efektivnost rostlinné bioprodukce. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 44 s., ISBN 978-80-7394-137-6.
27. MOUDRÝ, J., PRUGAR, J. (2001): Kvalita, zpracování a odbyt bioproduktů. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 148 s., ISBN 80-7040-526-0.
28. PETR, J., HÚSKA, J. a kolektiv (1994): Rostlinná výroba I (obecná část, obilniny). Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha, 197 s., ISBN 80-213-0152-X.
29. SACHSE, I. (2012): Ekologické zemědělství a bio trh na Slovensku [online]. c 2012 [cit. 2012-03-11]. Dostupné z WWW: < <http://www.bio-info.cz/zpravy/ekologicke-zemedelstvi-a-bio-trh-na-slovensku>>.
30. Seznam ekologických zemědělců 2011 [online]. Ministerstvo zemědělství ČR [cit. 2012-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/statistika/ekologicke-zemedelstvi/seznam-ekologickych-zemedelcu/>>.
31. Seznam ekologických zemědělců 2008 [online]. Ministerstvo zemědělství ČR [cit. 2012-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/statistika/ekologicke-zemedelstvi/seznam-ekologickych-zemedelcu/>>.
32. ŠARAPATKA, B., URBAN, J. a kol. (2006): Ekologické zemědělství v praxi, PRO-BIO Šumperk, 502 s., ISBN 978-80-903583-0-0.